

Kavun-karpuz veriminde gübrelemenin gücü

Hafif bünyeli, tınlı ve kumlu topraklarda daha iyi gelişen kavun ve karpuz, erkenciliğinden ve meyvelerinin iriliğinden dolayı **fazla besin maddesine ihtiyaç duyuyor**. Analizlere göre belirlenen eksikleri tamamlamak, taban ve üst gübrelemeyi doğru şekilde yaparak **verimi yüzde 50-60'a kadar arttırmayı** mümkün hale getiriyor.

Yaz aylarının vazgeçilmezi olan kavun ve karpuz hem dünyada hem de Türkiye'de en çok üretilen ve tüketilen sebzeler arasında. Dünya'daki en büyük üreticisi Çin iken; onu 1,7 milyon ton kavun, 4 milyon ton karpuz üretimi yapan Türkiye takip ediyor. Ülke içerisindeki karpuz üretiminde başı Adana, Antalya, İzmir ve Diyarbakır çekiyor. Kavunda ise özellikle Adana, Ankara, Konya ve Manisa öne çıkıyor. Sıcak ve ılıman iklim bitkisi olan kavun ve karpuzlar, çekirdeğinden kabuğuna kadar hemen her parçası değerlendirilebildiğinden her daim önemini koruyor. Taze çekirdekleri çerez olarak tüketilen bu tek yıllık sebzeler, son yıllarda doğal ilaç ve kozmetik sektöründe de oldukça ilgi görüyor. Kavun ve karpuzun kabuğu ise en çok Almanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan'a ihraç ediliyor. Bu kabuklar nem ve hava değişiminden olumsuz etkilendiğinden ihracatta riskli gruba girse de sağladığı yüksek kazançla girişimcilerin ilgisi hiç azalmıyor.

PROF. DR.
HABİL ÇOLAKOĞLU
Toros Tarım Danışmanı

Kavun karpuz yetiştiriciliğinde kullanılacak gübre çeşidi, sulama yapılıp yapılmamasına ve yapılacaksa da sulama yöntemine göre belirlenmeli. Damla sulama yapılıyorsa sulama suyu analizi yaptırılmalı ve damla sulama sistemine uygun gübreler kullanılmalı.

Topraktaki eksiklikler büyümeyi engelliyor

İri meyveleri dolayısıyla topraktan fazla besin alan karpuz ve kavunlar, 85-90 gün gibi kısa bir sürede gelişip hasat kıvamına ulaşıyor. Kısa dönemde fazla miktarda besine ihtiyaç duyan söz konusu ürünlerde gübreleme de oldukça önem taşıyor. Derin kök yapısına sahip olan kavun-karpuzların yetiştiriciliği yan köklerinin en iyi gelişim gösterdiği genellikle hafif bünyeli, geçirgen yapılı, hafif asit-nötr pH (6-7) değerli topraklarda yapılıyor. Magnezyum, potasyum ve kalsiyum bakımından yetersiz olan hafif bünyeli topraklar bor ve demir bakımından da eksiklik gösterebilir. Toprağın su tutma özelliğini arttırmak için fazla miktarda kullanılan hayvan gübresi de toprakta bakır eksikliğine neden olabiliyor. Magnezyum eksikliği ise fide dikiminden 30-40 gün sonra bitkinin alt yapraklarında, damar aralarında açık yeşil-yeşil-sarı renk oluşumu ile ortaya çıkıyor. Organik madde içeriği yüksek toprakları tercih eden karpuzda azot eksikliği meyve oluşumunu azaltırken, potasyum eksikliği meyvelerde çatlamaya, kalsiyum eksikliği ise çiçek burnu çürüklüğüne sebep oluyor.

Verim için doğru gübreleme şart

"Toprak pH değeri 7'nin altında ise toprakta kalsiyum elementi de az düzeyde olabilir" diyen Toros Tarım Danışmanı Prof. Dr. Habil Çolakoğlu, toprak analizi yaptırarak gübre kullanmanın en doğru yaklaşım olacağını belirtiyor. Prof. Dr. Çolakoğlu, kavun karpuz yetiştiriciliğinde gübrelemenin önemini ise şu sözlerle açıklıyor: "Tüm kültür bitkilerinde olduğu gibi, kavun-karpuzda da doğru ve dengeli gübre kullanımı verimde yüzde 50-60 oranında artış sağlıyor. Ürün kalitesi üzerindeki etkileriyle bir araya geldiğinde üreticilerin gelirinde de önemli artışlar meydana getiriyor. Ayrıca doğru ve dengeli gübre kullanımı bitkinin yüksek sıcaklık ve kuraklık vb. stres şartlarına ve hastalık-zararlara karşı olan direncini de artırıyor."

Son yıllarda verimlilik belirleme yöntemi olarak başvuru yapılan yaprak analizlerinin de toprak analiziyle birlikte tercih edilmesi tavsiye ediliyor. Analizlere dayanmadan gerçekleştirilen gübreleme yalnızca üreticinin bütçesine değil, toprağa ve ülke ekonomisine de zarar veriyor.

Fideli yetiştiricilikte başlangıç gübresi

Kavun ve karpuzların yetiştiricilik ortamı üretim alanına göre değişiklik gösteriyor. Kimi bölgelerde alçak tünel kimi bölgelerde sera kimi bölgelerde ise açık arazide yapılıyor. Ayrıca kuru ya da sulu tarım yapılarak; sulu tarımda da karık veya damla sulama sistemi kullanılarak yetiştiricilik yapılabilir. Tüm bu değişkenler ürünün gübre kullanımını da etkiliyor.

Batı ülkelerinde tercih edilen fideli yetiştiricilikte, fide dikimi esnasında başlangıç gübreciliği yapıldığını belirten Prof. Dr. Çolakoğlu, bu işlemin detaylarını şu sözlerle paylaşıyor: "Bunun için 100 litre suda 0,5 kg MAP veya 0,5 Kg MKP gübreleri eritilip dikim esnasında her fideye 150-200 ml uygulanarak fidelerin hızlı gelişimi destekleniyor. Başlangıç gübreciliği ayrıca büyükçe bir kaba bu eriyik doldurulup, fide kaplarının yeşil kısım hariç gübreli suya bandırılması şeklinde de yapılabilir. Bitkinin kök gelişmesini hızlandırmak için 100 litre gübreli suya 50 gr kadar, yani iki yemek kaşığı çinko sülfat veya Zn EDTA da ilave edilebilir."

Gübre çeşidi sulamaya göre belirlenmeli

Kavun-karpuz yetiştiriciliğinde gübrelemeyi etkileyen bir diğer faktör olan sulama, gübre seçiminde hem içerik hem de kullanım şekli açısından etkiye sahip. Kullanılacak gübre çeşidinin sulama yapılıp yapılmamasına ve yapılacaksa da sulama yöntemine göre belirlenmesi gerektiğini söyleyen Prof. Dr. Çolakoğlu, "Damla sulama yapılıyorsa sulama suyu analizi yaptırılmalı ve damla sulama sistemine uygun gübreler kullanılmalı" diye belirtiyor. Gübre seçiminde toprak analizi ve dekaradan alınacak verim miktarı önemli belirleyiciler arasında yer alıyor. Prof. Dr. Çolakoğlu, bir ton ürün ve bu ürünü veren bitkinin vejetatif kısımları ile kaldırılan besin maddeleri miktarları dikkate alınarak, toprak analizine ve dekaradan alınabilecek verim miktarına göre gübreleme yapılması gerektiğine dikkat çekiyor. Örneğin yüksek dozlarda kullanılan azotlu gübre çiçeklenmeyi geciktiriyor, meyve tutumunu azaltıyor ve hasatta 1-2 hafta gecikmeye neden oluyor. Toprak analizi, dekaradan alınacak verim ve sulama yöntemine göre yapılan gübre seçimi taban ve üst gübreleme olarak iki fazda uygulanıyor. Kavun ve karpuzda meyve tutumu, irileşmesi ve olgunlaşmasının ilk dönemlerinde topraktan besin elementi alımı hızlı ve fazla miktarda gerçekleştiğinden, üst gübreleme zamanının doğru seçilmesi verimi doğrudan etkiliyor.

Toprak altı ve üstü gübrelemenin detayları

Prof. Dr. Çolakoğlu'na göre kark usulü sulama yapılan yerlerde dekaradan alınacak olası verim miktarına ve toprak analizine dayalı olarak taban gübreciliği yapılmalı ve gelişim dönemine göre 2-3 kez üst gübresi uygulanmalı. "Damla sulama ile gübrelemede ise taban gübreciliği tüm sezonda verilecek azotun yüzde 25-30'u, fosforun yüzde 60-70'i ve potasyumun yüzde 50 kadarı uygulanıyor" diyen Prof. Dr. Çolakoğlu, geri kalanların da bitki gelişme dönemi içerisinde uygun dozlarda sulama sistemi ile uygulandığını belirtiyor.

Sulama yapılmayan alanlarda yapılması gerekenlerle ilgili de şu detayları paylaşıyor: "Alınabilecek verim miktarına göre önerilen taban gübre (15-15-15 + Zn, 13-24-12 veya 10-20-20 + Zn) bant, yani çizi halinde

fide dikim derinliğinin 5-6 cm aşağısına ve 8-10 cm yanına gelecek şekilde uygulanmalı. Üst gübreleme ise ara çapa öncesi yüzde 26 N CAN gübresi kullanılarak yapılmalı."

Karıkla sulama yapılan yetiştirme sistemlerinde önerilen taban gübrenin sulama yapılmayan şekilde olduğu gibi uygulandığını belirten Çolakoğlu, üst gübrelemenin ilkinin meyve tutumunda ilk su öncesi ara çapada ve ikincisinin ise meyve irileşme döneminde olmak üzere iki defa da yapılması gerektiğini söylüyor. Damla sulama sisteminde ise taban gübresi sulama borularının geçtiği kısma 10-15 cm derinliğe uygulanıyor.

Doğru gübreleme yerli üretimde verimi arttıracak

Kavun ve karpuzda verimliliğin artmasında gübreleme kilit rol oynuyor. Geçirgen ve tınlı topraktaki eksikliklerin yerine doğru miktarda ve doğru zamanda konulması sebzenin gelişimini doğrudan etkiliyor. Verimliliğin artması özellikle nisan, mayıs ve haziran aylarında ithal edilen kavun-karpuz miktarını da azaltıp fiyatların aşırı düşmesinin önüne geçerek, üreticinin kâr etmesine ve ülke ekonomisinin kazanmasına katkı sağlayacak.

Karpuz Yetiştiriciliğinde Gübreleme:

Gübreleme Zamanı	Gübre Cinsi	Gübreleme Yöntemi	Gübre Dozu (kg/da)	
			Kumlu Toprak	Killi Toprak
Ekim/dikim Öncesi	15.15.15 + Çinko	Serpme	75	60
Boğaz Doldurma (Ara Çapa)	CAN %26	Bant / Çizi	10	20
	Potasyum Nitrat	Bant / Çizi	20	-
2. Sulama Öncesi	CAN %26	Bant / Çizi	15	15

Kavun Yetiştiriciliğinde Gübreleme:

Gübreleme Zamanı	Gübre Cinsi	Gübreleme Yöntemi	Gübre Dozu (kg/da)	
			Kuru	Sulu
Ekim/dikim Öncesi	15.15.15 + Çinko	Serpme	50	70
Ara Çapa	CAN %26	Bant / Çizi	-	20